

In Heiligerlee terug naar de Tachtigjarige Oorlog

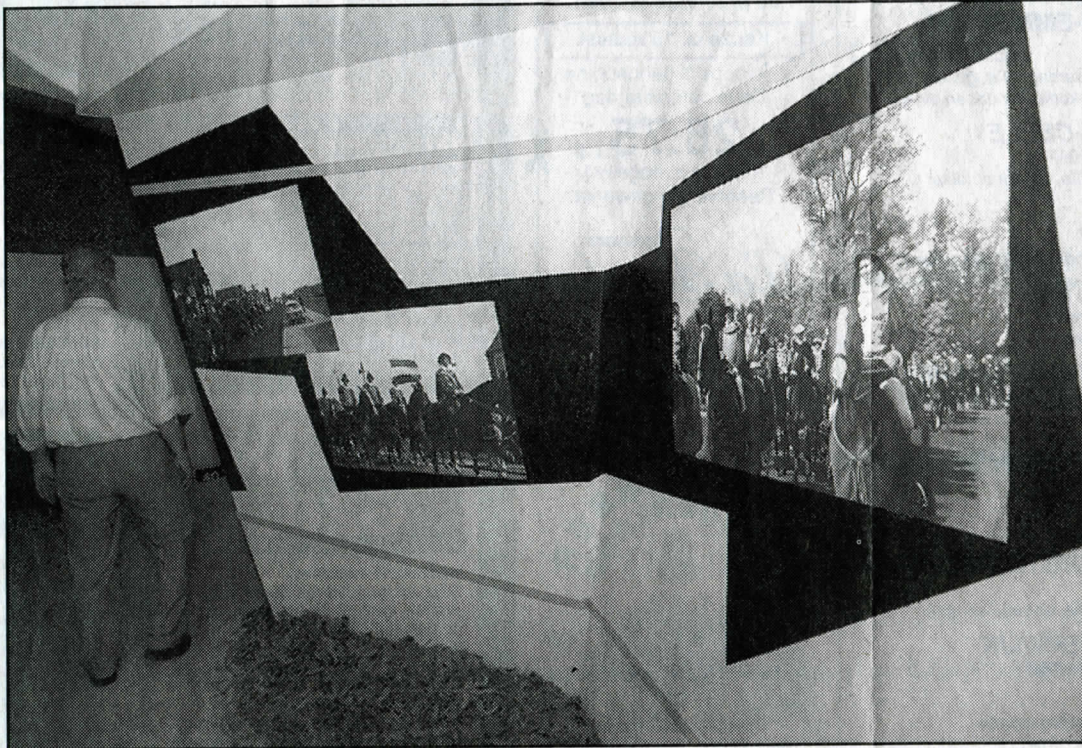
Nederland kent talloze kleinere of minder bekende musea, die vaak een belangrijke rol spelen bij het behoud van regionale of landelijke tradities. Een enkele museum herdenkt een beslissend moment uit de geschiedenis. Dat laatste gaat op voor het museum 'Slag bij Heiligerlee'. Daar, aan de rand van Winschoten, werd de eerste slag uit de Tachtigjarige Oorlog gestreden.

Vaderlandse geschiedenis is uit. Alleen de slag bij Nieuwpoort, in 1600, willen de meeste Nederlanders nog wel eens diep uit hun geheugen tevoorschijn toveren. Daar blijft het meestal bij. Hoe het huidige Nederland ontstaan is, ontgaat de meesten.

Door **Louis Burgers**

Aan de rand van Winschoten wordt geprobeerd een deel van dat manco te verhelpen. Heiligerlee, toneel van een veldslag, huisvest sinds kort het museum 'Slag bij Heiligerlee'. Het toont de strijd die op 23 mei 1568 in de buurt van het toenmalige Heiligerlee plaatsvond.

De slag mag meer dan 400 jaar geleden zijn

uitgevochten, bij de weergave zijn de modernste technieken ingezet. Hier geen uitbeelding aan de hand van schilderijen, opgestelde tinnen soldaatjes en landkaarten. Het museum maakt gebruik van de modernste audiovisuele technieken, journaals met nagespeelde scènes en interviews met de meeste direct betrokkenen.

„Wij hebben geprobeerd de dooie geschiedenis op een amusante manier in beeld te brengen”, zegt beheerder Jon van der Stoel. Hij vertelt het

kort voordat in de Tijdcabine de show begint.

Het schouwspel is overweldigend, en daar ligt tegelijk het gebrek. Iemand die precies wil weten hoe de slag zich van minuut tot minuut ontwikkelde, zal geen antwoord krijgen op zijn vragen. Maar daar gaat het de stichting ook niet om.

In het eerste jaar bezochten ruim 4000 geïnteresseerden het museum. De meesten bezochten tevens de overkant van de weg, waar het bekende

Klokkengieterijmuseum zijn busladingen toeristen ontvangt. De combinatie van geschiedenis met regionale traditie blijkt een schot in de roos.

Cabine

'Slag bij Heiligerlee' werd ruim een jaar geleden voor het publiek geopend. Op een geheel eigen wijze weet het museum de bezoeker terug te zetten in de tijd. Dat lukt door de tijd - letterlijk - terug te draaien in de Tijdcabine. In bestek van enkele minuten vertrekt de bezoeker uit 1997

om terug te keren naar 1568 via beelden van Srebrenica, de val van de Muur, de maanlanding, de dood van Kennedy en de wereldoorlogen.

In dat beslissende beginjaar van de opstand trok graaf Lodewijk, de broer van Oranje, met een legertje huurlingen vanuit het Duitse Emden naar de Groningse Ommelanden. Halverwege, bij Heiligerlee, werd zijn eenheid door het Spaanse leger onderschept.

De Spanjaarden, belust op buit, vallen direct aan. Dat wordt hun ondergang. Het staatsleger hakt ze volledig in de pan. Lodewijk verliest vijftig man, onder wie zijn broer Adolf. Op zes man na sneuvelen alle 1500 Spaanse soldaten. Onder hen is ook legerleider Aremborg.

Aan de hand van korte filmpjes, schilderijen en etsen krijgt de bezoeker aansluitend indrukken van de voorgeschiedenis van de Tachtigjarige Oorlog. Daarbij ook aandacht voor de rol van stadhouder Willem van Oranje, de Bloedraad die de graven van Egmond en Hoorne ter dood veroordeelt en de uit Vlaanderen overgewaaid Beeldenstorm.

Oranje wilde de Nederlanden in 1568 op vier fronten binnenvallen: vanuit zee, en Brabant, Gelderland en door Groningen en Friesland. Zoals bekend lukte het Oranje in eerste instantie slechts een legertje in Noord-

Duitsland op de been te brengen. Op 1 april 1572 namen vervolgens de Geuzen Den Briel in, maar van een gecoördineerde aanval was allang geen sprake meer.

Het belang van de overwinning bij Heiligerlee ligt 'm dan ook vooral in wat werd voorkomen. Een nederlaag van Lodewijk zou de Nederlandse aspiraties op onafhankelijkheid ongetwijfeld snel beëindigd hebben. Aan het verkregen zelfvertrouwen kwam zelfs geen einde nadat Lodewijk, op de terugtocht van Heiligerlee, door Alva werd verslagen. Zelf kon hij alleen het leven redden door de Ems over te zwemmen.

Nieuws

Gebruikmakend van beelden van het 'Zestiende-eeuws nieuws' probeert het museum een gevoel van herkenning bij de toeschouwer op te wekken. Dat lukt niet helemaal. Uiteindelijk blijkt het tamelijk moeilijk om een oorlogssituatie, en zeker een van vierhonderd jaar geleden, natuurgetrouw na te spelen. Toch is het 'good fun' zoals de Engelsen zeggen, om een half uurtje rond te dwalen in deze verbouwde boerderij. Haast ongemerkt wordt de bezoeker wat bijgebracht over het begin van de Tachtigjarige Oorlog. En zonder die opstand zou Nederland niet het land zijn dat het nu is.

9D 19-7-97